

Strom

Obsah

Proč žít se stromy a pod stromy	3
Sázíme stromy	5
Dospělý strom	8
Starý strom	9
Literatura	11

Stromy jsou jedinečným krajinářským prvkem.

Proč žít se stromy a pod stromy?

Odpověď je snadná stromy pro nás dělají spoustu užitečné práce a všechno zdarma.

Vzrostlý strom vyrobí tolik kyslíku, že pokryje potřebu dýchání pro 10 lidí.

Hektar stromového porostu odebere ročně z atmosféry až 33 tun prachu, z velké části jsou to mikroprachové částice, které mohou způsobit např. rakovinu plic.

Průměrný strom spotřebuje za svůj život 24 miliónů m³ oxidu uhličitého, jednoho ze skleníkových plynů.

Pásy zeleně snižují hlučnost až o jeden decibel na každý metr šířky porostu.

Stromy přispívají i k tepelným úsporám budov – v létě omezují potřebu klimatizace až o 30 %. V zimě chrání před větrem a teplotními extrémy, což snižuje nutnost vytápění o 10 – 50 %.

Některé druhy stromů produkují přírodní antibiotika, tzv. fytoncidy, které hubí choroboplodné zárodky.

Kořeny stromů zpevňují půdu, chrání ji před větrnou erozí.

Stromy zabraňují rychlému odtoku srážek a tím i vzniku povodní.

Úřad pro lesy v Kalifornii spočítal, že strom za 50 let poskytne lidem služby v přepočtu za 7 – 8 milionů korun.

Stromy tvoří domov pro mnoho dalších, často užitečných živočichů.

Stromy jsou jedinečným krajinářským prvkem.

Stromy jsou cenné i historicky. Třeba zrovna Vámi vysazený strom bude jednou památný a uctíváný.

A nakonec, stromy jsou přeci krásné.

Proto se starejme o stromy ve svém okolí a vysazujme nové.

Stromy jsou krásné (převzato <http://farm4.static.flickr.com>)

Sázíme stromy

1. Výběr vhodného stromu na vhodné stanoviště

Při výběru vhodného druhu je třeba brát v úvahu jaké dorůstá v dospělosti velikosti, jaký má tvar koruny a kořenového systému. Například douglaska rostoucí v dobrých podmínkách může za 80 let života dorůst výšky 50 metrů a průměru kmene 1 metr. Zatímco javor babyka či hlohy dorostou v dospělosti stěží 15 m. Na zahrady v blízkosti budov není dobré sázet smrk, který je v dospělosti, kvůli svému mělkému kořenovému systému, náchylný k vývratům. Navíc v nižších nadmořských výškách trpí suchem.

Dále jaké má ekologické nároky. Na suché písčité půdě nemá cenu sázet olše, které potřebují dostatek vláhy. U silnice je třeba vybrat druhy, které jsou odolné k proti zasolení půdy. Dalším hlediskem je zda strom přežije naše zimy,

to může být problém především u nepůvodních druhů stromů. Nejen z tohoto důvodu si myslím, že při výsadbě bychom měli preferovat naše původní druhy.

Při výběru stanoviště je nutné zabezpečit stromu:

- Dostatečný prostor pro korunu stromu i v jeho dospělosti. I když to zní samozřejmě, mnoho lidí si toto při výsadbě neuvědomuje. Například dospělá lípa může mít průměr koruny i přes 20 metrů. Proto pokud chcete, aby v dospělosti nebyla omezována či neomezovala například okolní budovy, je třeba ji sázet alespoň 15 metrů od budov a i to může být v některých případech málo. Strom by dále měl mít i dostatek světla. Například stínící budovu bude strom brát jako svoji konkurenci, kterou se bude snažit přerůst. To může vést k přeštíhlení kmene a vyššímu riziku zlomu v dospělosti. Problém s nedostatkem místa je možné řešit výběrem vhodného druhu a kultivaru (například sloupové formy s úzkou korunou).
- Dostatečný prostor pro kořeny stromu. U většiny stromů kořeny zaujímají v zemi stejný, často i větší prostor než jejich koruna. Pokud tento prostor nemají, mohou stromy svými kořeny prorůst a poškozovat chodníky, budovy i zidky. Rádi prorůstají například do vlhčích míst, kde cítí vodu. Kořeny potřebují také dýchat, proto by stromy měli mít pod korunou volný prostor, nejlépe zatěžovaný například parkováním vozidel a v žádném případě ne zabetonovaný či zaasfaltovaný.
- Dostatek živin a především vody. I zde je důležité vybrat vhodný druh stromu.

2. Výsadba stromu

Prvním krokem výsadby stromu je výběr sazenice. Je možné vybrat od malých sazeniček, řízků či pouze výsevu semen až po vzrostlé stromy.

Nejčastěji vysazovanými stromy jsou stromky velikosti 1,5 – 3 metry. Jejich výhodou je, že tyto stromy už často mají korunu zapěstovanou ze školky. O následný řez se tak již nemusíme starat.

Kdy je vhodné stromy vysazovat

Kontejnerové sazenice je možno sázet téměř po celý rok. Výjimkou je období, kdy je mráz a letní sucho. Nejvhodnější dobou pro všechny stromy však je podzim a předjaří, tedy doba vegetačního klidu.

Vlastní výsadba

- Výsadbová jáma
Jáma by měla být 1,5 x větší než je kořenový bal a cca 2x hlubší. Tvar jámy je většinou kruhový s kónickým profilem. Stěny jámy je vhodné zdrsnit rýčem, především v jílovité půdě. Usnadní to prorůstání kořenů do okolní půdy.
- Kotvící kůly

Používají se dva, častěji tři kůly, které se zatlučou do dna jámy, tak aby se mezi ně vešel kořenový bal vysazovaného stromu.

- Substrát na dno jámy

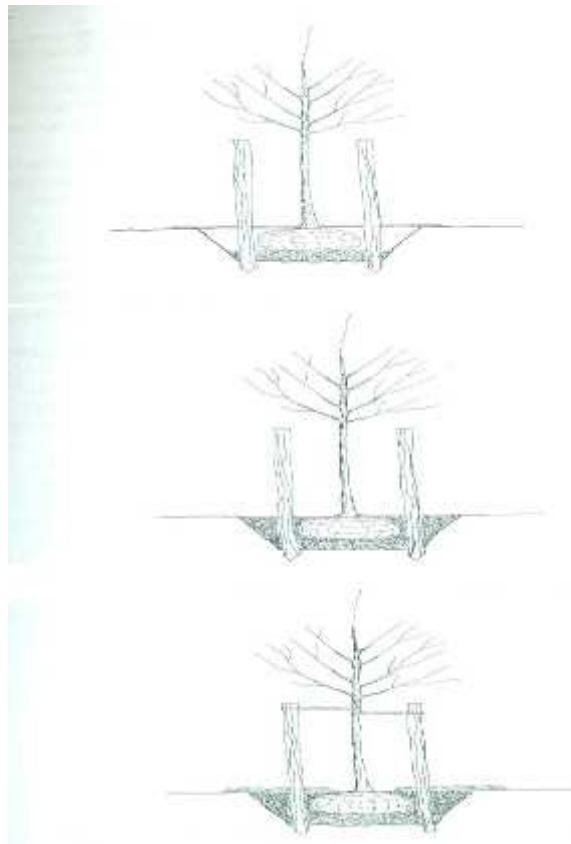
Dno jámy se vysype substrátem s vyšším podílem organické hmoty a promísí s výkopkem původní zeminy.

- Umístění stromu

Vrchní část balu je v rovině s terénem. Strom je umístěn ve středu mezi kotvícími kůly. Pokud je nutný, provede se výchovný řez.

- Zасыпání jámy

K zасыпání se používá zahradnický substrát smíchaný s výkopkem původní zeminy. Substrát je třeba důsledně přitlačit ke kořenům, ovšem tak aby nedošlo k poškození kořenů ani kmínku.

Převzato z Péče o dřeviny rostoucí mimo les

- Konečná úprava

Na závěr se přiváže stromek ke kotvícím kůlům, tak aby se zamezil pohyb do stran. Při sesedání zeminy by však kotvení nemělo bránit klesání stromku. Strom vážeme plochými popruhy. Kotvení se odstraňuje přibližně po 3 letech. Dále je možné okolí stromku vysypat mulčem pro omezení konkurence ostatních rostlin, zabránění přílišnému zhutnění půdy a snazšímu udržení vláhy. Kořenový krček se však mulčem nesmí zakrývat a měl by mít prostor přibližně 10 cm bez mulče. Při výsadbě stromů s tenkou kůrou (buk, javor, lípa) na přímo osluněná stanoviště je k ochraně před korní spálou možné obalit kmen nejlépe rákosovou rohoží. Často se používá i juta, která však není tak vhodná.

Velmi důležitá je následná důkladná zálivka. Ta by se měla v prvních měsících po výsadbě opakovat, minimálně jednou týdně. Na těžkých jílovitých a vlhkých půdách je však třeba dát pozor na přelití. Vlhkost zeminy by se měla kontrolovat na pouze odhadovat.

3. Povýsadbová péče

V rámci povýsadbové péče by měla pokračovat zálivka.

Další činností je výchovný řez. Tento řez se provádí 5 – 15 let po výsadbě. V mládí je možné stromu odstranit vznikající tlakové větvení, zvýšit podchozí výšku, tj. odstranit větve, které mohou v budoucnosti překážet chodcům, případně projíždějícím vozidlům. Dále odstranit křížící se větve či větve rostoucí do koruny. Pokud si sami nejsme jisti, jak do stromů zasahovat je vhodné si na tuto činnost pozvat zahradníka nebo ještě lépe arboristu.

Dospělý strom

Dospělý strom již naši péči nepotřebuje. Bohužel často se na dospělých stromech snažíme dohnat zanedbanou péčí z doby jeho mládí. Většinou to však již není možné. Proto při většině zásahů dospělým stromům již jen ubližujeme. Někdy je to pouze nutné zlo. Někdy se jedná o úplně zbytečný zásah, často z obavy před rozlomením či vyvrácením nebo pouze jen z neznalosti.

Jak tedy pečovat o dospělé stromy? V první řadě je nepoškozovat. Jedním z mála řezů, které můžeme provádět na dospělých stromech, je zdravotní řez. Při tomto řezu odstraňují suché větve, těsně u živých částí stromu, tak abych tyto živé části stromu nepoškodil. Dále se odstraňují poškozené, zlomené větve, či větve napadené škůdci. Z živých větví se odstraňují výmladky, především ty, které prorůstají do koruny, či se různě kříží.

Čeho se zásadně vyvarovat, čím stromy poškozují

Řezem silnějších větví než 10 cm v průměru

Řezem těchto větví mimo větevní límeček

Ořezáním hlavních kosterních větví koruny stromu

Neodborným redukčním řezem či pokusem o řez na hlavu

Poškozením kůry stromu

Jakékoli poškození kořenů (nejčastěji při výkopových pracích)

Všemi těmito činnostmi zvyšují riziko vzniku hnilob, zkracují život stromu a zvyšují riziko vývratu či rozlomení tohoto stromu. Vytvářím si tak z bezpečného stromu strom nebezpečný.

Takto končí přílišná péče o stromy – ořezávané lípy byly kvůli častým nezhojeným řezům napadeny hnilobou.

Starý strom

Starý strom se pozná podle ukončeného výškového přírůstku, nejvyšší větve začínají prosychat a odlamovat se. Strom má často v kmeni dutinu, která však v naprosté většině případů neohrožuje jeho stabilitu. Tvoří naopak domov množství různých často vzácných živočichů. Staré stromy však musíme z hlediska naší bezpečnosti více hlídat a kontrolovat, případně přistoupit k řezu, který realizuje odborník. Používá se kombinace bezpečnostního a přírodě blízkého řezu, kdy se odstraňují některé suché větve a redukuje koruna. Ke kácení bychom měli přistoupit až v nejkrajnějším případě. Vzhledem k ceně starých stromů, je často lepší přesunout ohrožené osoby nebo majetek mimo dosah. Staré stromy si naší péče zaslouží.

Sýkora koňadra nachází ve starých doupných stromech svůj domov (foto: Dohnal)

I mrtvý suchý strom má svůj význam a často i určitou estetickou hodnotu. Mnoho vzácných druhů organismů je vázáno na tyto stromy. Bohužel se v současnosti z obcí, ale i z lesů a volné krajiny často odstraňují. Například v Anglii se však i mrtvé stromy ponechávají v parcích až do jejich pádu. Místa těchto suchých stromů jsou ohraničena třeba valem ze suchých větví nebo keřovým pásem k zamezení vstupu osob.

Roháč obecný – chráněný brouk vázaný na staré umírající stromy (foto: Krásenský)

Literatura:

Jaroslav Kolařík a kolektiv: Péče o dřeviny rostoucí mimo les – I. ČSOP, Vlašim, 2003

Horák Jakub: Proč je důležité mrtvé dřevo, Pardubický kraj, Pardubice, 2007

Kácení stromů a jak mu zabránit, Arnika, 2009

Vydala

ZŠ Vrané nad Vltavou
2009

v rámci projektu
Tři schody k udržitelnému životu,
který byl podpořen MŠMT

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

**projekt byl podpořen MŠMT v rámci rozvojového programu
Podpora EVVO ve školách v roce 2009**